

1986

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
DİYARBAKIR ŞUBESİ

DİYARBAKIR VE ELAZIĞ KAMPÜS HAPİSHANELERİ

İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İNCELEME VE TESPİT RAPORU

15 KASIM 2021
İHD DİYARBAKIR ŞUBESİ
HAPİSHANELER KOMİSYONU

İÇİNDEKİLER

- KONUSU
- HEYETİN OLUŞUMU VE AMAÇ
- HAK İHLALLERİ BAŞVURULARI VE GÖRÜŞMELER
- HEYETİN FAALİYETLERİ VE MAHPUSLARIN BEYANLARI
- TESPİTLER
- ÖNERİLER

KONU

Diyarbakır ve Elazığ Kampüs Hapishanelerinde bulunan tutuklu ve hükümler ile mahpusların aileleri tarafından derneğimize yoğun başvuruların olması üzerine; derneğimiz hukuk ve hapishane komisyonu tarafından ilgili hapishanelere 27-28 Ekim 2021 tarihlerinde ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Diyarbakır ve Elazığ Kampüs hapishanelerinde bulunan tutuklu ve hükümlüler ile gerçekleştirilen görüşmelerde kategorik konularda insan hakları ihlallerinin yaşandığı gündeme gelmiştir.

Şubemiz hukuk ve hapishane komisyonu konuya dair inceleme ile tespit çalışmalarında bulunmuştur.

HEYETİN OLUŞUMU VE AMAÇ

Diyarbakır kampüs hapishanesi içerisinde bulunan; 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu, Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Elazığ kampüs hapishanesi içerisinde bulunan; 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu ve Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlüler mektup yolu ile ailelerin de şahsen veya değişik iletişim yolları ile şubemize başvurularda bulunarak hapishanelerde sistematik işkence veya kötü muamele ile diğer hak ihlallerinin konularında hak ihlalleri yaşandığı bildirilmiştir. Şubemize yapılan başvurularda yer alan iddiaların vahamet arz etmesi nedeniyle, şubemiz söz konusu iddiaların yaşandığı hapishanelerde bulunan mahpusları ziyaret ederek söz konusu iddialara ilişkin inceleme ve tespit çalışmalarında bulunmak amacıyla bir heyet oluşturma kararı almıştır.

Heyette, İHD Diyarbakır Şube Başkanı Av. Abdullah ZEYTUN ve Hukuk ve Hapishane Komisyonu Üyeleri;

Av. Derya YILDIRIM
Av. Ercan YILMAZ
Av. Eylül Büşra ÖZGÜLTEKİN
Av. Jıyan ORMANLI
Av. Yakup GÜVEN
Av. Yusuf ERDOĞAN yer almıştır.

HAK İHLALLERİ BAŞVURULARI VE GÖRÜŞMELER

Söz konusu ihlal iddiaları ile ilgili hem hapishanelerde bulunan mahpuslar, hem de yakınları tarafından şubemize yapılan başvurular şu şekildedir:

04.08.2021 tarihinde Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan İ.U. , derneğimize mektup yoluyla yaptığı başvurusunda özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Bilindiği gibi 1 Temmuz 2021 tarihinden itibaren Türkiye’de bütün kısıtlamalar kaldırılırken bulunduğum cezaevinde bu kısıtlamalar aynen devam etmektedir. Bunlardan birkaç tanesi şunlardır,

1. Mayıs ayının son haftalarında mecliste onaylanarak yürürlüğe giren bir buçuk saatlik görüş süresi bulunduğum cezaevinde uygulanmayıp; 45 dakika görüş yaptırılmaktadır.
2. Kısıtlamaların sonlandırılmasından sonra her hafta açık-kapalı görüş yapmayı beklerken yine kısıtlamalar dönemindeki gibi ayda sadece iki kez ve iki yakınımız ile yapabilmekteyiz.
3. Spor yapabilme hakkımız bizlere verilmemektedir. Eylül ayını beklememiz söylenmektedir.
4. El işi, kurs, sohbet v.b haklarımız uygulanmamaktadır.
5. Bilindiği gibi Diyarbakır'ın yaz ayları çok sıcak geçmektedir. Serinlemek için talep ettiğimiz ve birçok cezaevinde serbest olan su ile serinleten klimalar verilmemektedir. Başta ağır hasta olan mahpuslar olmak üzere yaşça büyük olan birçok kişi zorlanmaktadır.

Yüksek duyarlılık ve hassasiyetinizi bildiğim için, yukarıda sadece belli başlı sorunları yazdım. Bu konuda göstereceğiniz duyarlılık, ilgi ve çaba için şimdiden teşekkürlerimi bildirir, çalışmalarınızda üstün başarı dilerim.”

04.08.2021 tarihinde Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan S.G. derneğimize mektup yoluyla yaptığı başvurusunda özetle şu beyanlarda bulunmuştur; *“Daha önce kaldığım Diyarbakır D Tipi Hapishanesinde Adalet Bakanlığı ve Cumhuriyet Başsavcısının onayıyla kurum kantinine getirilen sulu vantilatör masrafı hesabımdan kesilerek tarafıma verildi. Kullandığım süre boyunca herhangi bir şekilde kurum güvenliğini tehdit edecek bir durum olmadı. Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Hapishanesine sürgün edildiğimde sulu vantilatörleri kendimizle beraber getirdik. Ancak güvenlik gerekçesiyle cezaevi idaresince tarafımıza verilmedi. Cumhuriyet Başsavcılığına yazdığımız talep dilekçelerimizde aynı cevap verildi. Şu an kaldığımız bölge ülkenin en sıcak yerlerin başında geliyor. Buna cezaevinin mimari yapısı ve koşulları da eklenince sıcaklık derecesi daha da artmakta ve bunaltmaktadır. Her yer beton, çatılar sac ile kaplı, hava akımı yeterli olmadığı bir yerde sıcaklık tam bir işkenceye dönüşmüş durumda. Bu da ciddi anlamda hem sağlığıma hem de psikolojimi etkilemektedir. Bu durumlardan kaynaklı insani bir talep olarak istediğimiz sulu vantilatör bize verilmiyor. Yaklaşık iki yıldır pandemiden kaynaklı alınan tedbirlerle birçok kısıtlamaya gidildi. Tedbir ve kısıtlamalar sonucu buradaki tüm sosyal aktivitelerimiz durduruldu. Görüşme haklarımız kısıtlandı. Pandeminin ülkede baş gösterdiği günden bu yana koşullarda izole edildik. İnsan sağlığı ve hayatı söz konusu olduğu, başkalarının hayatını tehdit altına koymamak için bu duruma uzun bir süre katlanıyoruz. Ancak aşılardan olunmaması, vaka sayılarının düşmesi sonucunda kısıtlamaların çoğu dışarıda kaldırıldı. Biz de aşı olmamıza rağmen ve vakaların olmamasına rağmen cezaevinde hala hak kısıtlamaları kaldırılmış değil. Ailelerimizle yaptığımız kapalı ve açık görüş üzerindeki kısıtlama kaldırılmış değil. Sosyal ve kültürel aktivitelerimizi yapmaya yönelik taleplerimiz olsa da, pandemi gerekçesi ile reddedilmektedir. Oysa bütün personeller her gün dışarı çıkıp gelip, sabah akşam sayımlarında, aramalarda koşullarımıza girip çıkıyorlar. Her personel dışarıda birçok insanla temasa girip, herhangi bir tedbir almaksızın cezaevine gelip bizimle temasa*

girmeleri bir sorun olarak görülüyor. Bizler hakkımızı en insani taleplerimizi dile getirirken pandemiden dolayı sorun olarak görülüyor. Bu da açıkça keyfi yaklaşımların bir göstergesidir. Yine diğer bir konu buraya yemekler konusunda hijyen kurallarına uyulmamaktadır. Yapılan yemekler kalitesiz ve çeşitleri azdır. Yapılan yemeklerde yapılarından dolayı veya soğuk; bazen bayat getirildiği için yenmiyor. Verilen yemekler de iâşe bedelini karşılamıyor. Bir yolsuzluğun olduğunu düşünmekle beraber verilen yemeklerde sağlığımızı olumsuz etkilemektedir. Yukarıda paylaştığım durumların, koşulların ve taleplerin yerine getirilmesi için gerekeni yapmanızı istiyoruz.”

04.08.2021 tarihinde Diyarbakır Gençlik ve Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan F.Y. özetle şu beyanda bulunmuştur; *“Ben şuan cezaevinde siyasi dosyadan tutukluyum. Dört ayı aşkındır koğuşta tek başıma kalıyorum. Ben burada gardiyan, baş memur ve müdürler tarafından siyasi olduğum için baskı ve psikolojik şiddete maruz kalıyorum. Beni diğer mahkûmların gözünde illegalize ediyorlar. Spor etkinliklerine çıktığımız zaman benimle konuşmak isteyen diğer mahkûmları tehdit ediyorlar, benim yanıma gelmek isteyen diğer siyasi dosyadan tutuklu arkadaşları benim olduğum koğuşa vermiyorlar, dilekçeleri hukuka aykırı bir şekilde değerlendiriyorlar. Diğer mahkûmlara eziyet ve işkence yapılıyor. Barodan gelen avukatlarla görüşmemeleri için mahkûmlara baskı ve tehditle yaklaşıyorlar, bu yüzden mahkûmlar korkup avukatlarla görüşmek istemiyorlar. Burada insan hakları ihlal ediliyor, hukuka aykırı bir şekilde muamele uyguluyorlar. İnsanlık dışı uygulamalara müsaade ediliyor. Cezaevlerinde bu tür sorunların olduğunu sizlere bildirmek istedim. Biz burada hak hukuk adalet ve eşitlik istiyoruz. Bu isteklerimiz uygulana kadar mücadelemizi sonuna kadar vereceğiz. Bizim de isteğimiz sizlerin de bize destek vermenizdir.”*

04.08.2021 tarihinde Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan mahpuslar, D.E. ve E.A. özetle şu beyanlarda bulunmuşlardır; *“Yaklaşık olarak 4 aydır bulunduğumuz cezaevine getirildik. Burada oldukça hak ihlalleriyle karşılaştık ve çokça sorunla karşı karşıya kaldık ve bazı sorunlar ayrıca devam etmektedir. Bunlardan bir tanesi: bilindiği üzere içerisinde bulunduğumuz mevsim aşırı sıcakların olduğu bir mevsim. Öyle ki hava sıcaklıklarından dolayı her gün insanlar yaşamını yitirmektedir. Biz de hükümlü ve tutuklular olarak bu aşırı sıcaklığa maruz kalmaktayız. Çünkü cezaevi idaresi tarafından bizlere soğutucu bir araç (klima vb.) verilmiyor. Kendi imkânlarımızla aldığımız soğutucular Cezaevinin ilk girişinde bizden alındı ve tarafımıza verilmemekte, yasak denilip talebimiz kestirilip atılıyor. Dışardaki insanlar tüm imkânlara rağmen (klima, serin alanlar vb.) havanın sıcaklığından dolayı yaşamlarını yitiriyorlarsa biz hükümlü ve tutuklular bu riski en çok yaşamaktayız. İnsan sağlığını tetikleyen kalp krizinden vb. çeşitli nedenlerden insanlar yaşamlarını yitirmekte. Bize hiçbir soğutucu araç tarafımıza verilmiyor. Diğer kaldığımız tüm cezaevlerinde kesinlikle böyle bir durum yok. Sadece burada keyfi bir uygulama var. Hiçbir yerde klima vs. verilmemesi söz konusu değil. Her cezaevinde bulunan tutukluların bu hakkı vardır. Lakin şuan oldukça mağdur durumdayız. Bunun için sizlerden gerekli girişimlerde bulunmak var olan sorunlarımıza çözüm getirip hak ihlallerinin giderilmesini istiyorum. Gerekli olanın yapılması için bilginize sunulur. Ayrıca bazı sorun ve çektiğimiz sıkıntılardan bahsetmek istiyoruz: Dışarda yaklaşık bir aydır yavaş yavaş pandemi nedeniyle sıklaştırılan tedbirler azaltıldı. Tamamen bir normalleşme yaşandı. Fakat Cezaevi açısından tersi bir durum uygulanmaktadır. Cezaevi dışarıdan bin kat daha tedbirli olunmasına rağmen normalleşme*

sürecinin cezaevi için uygulanmaması kesinlikle farklı bir yaklaşımdır. Dışarıda top sahaları, restoran, kafe, sinema, tiyatro, AVM, vb. gibi yerlerin tamamı açıldı. Fakat cezaevi için sıklaştırılan tedbirler devam etmekte. Her yer lebalep doluyken sadece pandemi gerekçesi ile cezaevine uygulanan tedbir değil ekstra bir cezalandırmadır. Bizim günlük çıktığımız etkinlikler var, ortak olan kurslar, atölye, el işi vb. Bunlar pandemi nedeniyle durdurulmuştu, işte normalleşme her yerde başladı. Bizim için de bu konularda normalleşme olması gerekir. Fakat yasak denilerek taleplerimiz es geçiliyor. Ayrıca hem açık hem de kapalı görüş saatlerimiz 1,5 saate çıkarıldı. Yine her haftalık görüşümüz iki haftada bir yapılmış ve belirtilenler kesinlikle yerine getirilmiyor. Her hafta görüş hakkı ve belirtilen saat ile görüşme yapmamız gerekiyor lakin yaptırılmıyor. Özcesi hakkımız olan ortak alana çıkma, atölye, sohbet, kurs vs. yine görüş (aile görüşleri) saatinin uyarlanmasını istiyoruz. Gereken normalleşmenin cezaevinde uygulanması için var olan haklarımızın sağlanması için mağduriyetin ortadan kaldırılıp gerekenlerin yapılması için sizleri bilgilendiriyoruz.

Not: cezaevinde bulunan tüm hükümlü/tutuklular aşı oldular. Kısıtlamaları kaldırmak için önlerinde hiçbir engel yoktur. Sadece uygulamalar keyfidir. Tekrardan gereğinin yapılması için bilginize sunulur.”

04.08.2021 tarihinde Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan M.Ş.D özetle şu beyanlarda bulunmuştur;

1. Yaz sıcağı için kullanılan Vantilatörlerin yasak gerekçesi ile verilmiyor,
2. Sıcaktan dolayı hastalıkların arttı,
3. İaşe hakkı verilmiyor,
4. Verilen yemekler hijyen ve beslenme koşullarına uygun değil,
5. Covid19 salgını gerekçe gösterilerek toplu spor yapma, etkinliklere katılma veya toplu görüş yapmada kısıtlamalar halen devam etmektedir.”

04.08.2021 tarihinde şubemize mektup ile başvuruda bulunan M.Ş. , H.Y. ve S.Ö.’nün beyanları özetle şu şekildedir; “Bilindiği üzere bütün dünyayı kasıp kavuran Covid-19 salgını genelde tüm dünyayı özeldde yoksul ve mazlum halkların üzerinde, gerek ekonomik, sosyal, siyasal gerek kültürel olarak olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Türkiye de bunun etkisi gözle görülür bir gerçektir. Bizler de cezaevindeki tutuklu ve hükümlüler olarak bu süre zarfında yaşadığımız kısıtlamalar ve tedbirler çerçevesinde gerek maddi ve gerekse de manevi olarak ailemizle beraber ciddi mağduriyetler yaşadık ve yaşıyoruz. 01.07.2021 tarihinde Türkiye’nin normalleşme sürecine geçildiğini yetkililerce Kamuoyuna açıklanmıştır. Yine aynı tarihte resmi gazetede yayınlanan yargı reform paketi kapsamında 1 saatlik aile görüş saatlerini 1,5 saate çıkarıldığı kararlaştırılmıştır. Cezaevinde yapılan duyurulardan anlaşıldığı üzere bu yasallaşan hakkı kullandırmayacaklar. Yaklaşık bir buçuk yıldır Covid-19 tedbirleri kapsamında sosyal aktivitelere (sohbet, elişi, bilgisayar, saz, resim, spor vb.)etkinliklerden mahrum bırakıldık. Üstelik haftalık ve aylık bir defa olmak üzere ziyaretçi görüşlerimiz kısıtlandı, açık görüşlerimiz tamamıyla kaldırıldı, haftalık görüş hakkımız ayda iki(2) defa olmak üzere 45 dakika ile sınırlandırıldı. Yaşadığımız koşullar iyileşeceğine bilakis daha da

ağır bir kısıtlamaya gidilerek tam anlamıyla ağır bir tecrit ve sosyal izolasyona dönüşmektedir. Bu durum bizleri hem sosyal hem de psikolojik olarak etkilemektedir. Yine bu salgın sürecinde bulunduğumuz kampüs cezaevinde verilen yemeklerin bırakın salgın hastalığına karşı bağışıklık kazandırmayı aksine hijyenden uzak olması adeta hastalıklara davetiye çıkarmaktadır ve verilen iâşe bedelinin çokça altındadır. Yaşadığımız bölgenin ortalama sıcaklığı 40-45 derecenin altına düşmemektedir. Bizler de bu kavurucu sıcaklar altında bulunduğumuz yerin beton ve üstümüzde bulunan sac çatılar bu sıcaklığı daha da katlanılmaz kılmakta, adeta bizleri nefessiz bırakmaktadır. Yaşadığımız durum bu olmasına rağmen daha önce kaldığımız, aynı kampüste olan D-tipi cezaevinde aldığımız klimalar yasak denilerek tarafımıza verilmemekte, kalp ve kronik rahatsızlığı olan birçok arkadaşımızın durumu da ilgililer tarafından bilinmektedir. Sonuç olarak yukarıda belirttiğimiz hususlar insani temel hak ve yaşamın sürdürülebilirliğini engellemekte, bunlar da hak ihlali teşkil etmektedir. Bu durum karşısında olası hastalık ve can kayıplarının sorumlusu bulunduğumuz cezaevi idaresine aittir. Sizlerden de İnsan Hakları Savunucuları olarak belirttiğimiz hususların takipçisi olmanızı, gerekli kurum ve kuruluşlara gerekli paylaşımlarda bulunmanızı ve yaşanan hak ihlallerinin takipçisi olmanızı istiyoruz.”

20.08.2021 tarihinde Elazığ Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan Z.D. özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Z.D. , *Elâzığ kadın kapalı c.evinden yazdığı mektupta; “Haziran 2020 tarihinde yakalandım. Yakalandığım süreçte bir araziye götürülerek işkence edildim. İnfaz etme tehdidinde bulundular. Bunu yapan kişiler kendilerini gözaltı mülakat Timi olarak tanımlıyordu. Sorgu süresince baskı, tehdit, hakaretlere maruz kaldım. Daha sonra tutuklanıp Elâzığ kadın kapalı c.evinden getirildim. Burada tarafsızlar koğuşunda tutuldum. Bir süre avukat görüşü gerekçesiyle görüşmelere çıktığımda bahsettiğim timden ve kim olduklarını bilmediğim kişiler tarafında yine tehdit edildim. Revirde ve hastaneye gittiğim de ise doktorlar tarafından hakaretlere maruz kaldım. Daha sonra tarafsızlarda kalmak istemediğimi idareye ilettim. Beni tekli hücreye koydular. Sonra başka bir taleple taraflı koğuşuna geçmek istedim. Bu talebimden sonrada cezaevi idaresi hakkımda disiplin soruşturmaları açarak süreci uzattılar. Ben daha fazla tekli koğuşta kalmak istemiyorum. Derneğinizden yaşadığım bu süreç ile ilgili destek talep ediyorum.”*

14.09.2021 tarihinde derneğimize bizzat başvuruda bulunan O.Ö. Diyarbakır 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan abisi A.Ö. ile ilgili özetle şu beyanlarda bulunmuştur; “Abim A.Ö. yaklaşık 4 yıldır Diyarbakır 1 nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak kalmaktadır. Ayrıca abim başka bir yargılama dosyası nedeniyle tutuklu statüsündedir. Abim 20 gün önce koğuşlarında arama yapıldığını, gardiyanlar tarafından fazla eşyaların dışarı çıkartılması gerektiğinin kendilerine söylendiğini belirtti. Bu sırada koğuşta bulunan koğuş mesulü A. adında bir mahpusun bu duruma itiraz ettiğini abim aktardı. Bunun üzerine A. adındaki mahpus gardiyanlar tarafından koğuştan çıkartılmak istenmiş; abim de bu duruma itiraz etmiştir. Abimin itirazı üzerine yaklaşık 10 gardiyan abime koğuş içerisinde kameraların önünde şiddet uygulamıştır. Koğuş içerisinde gerçekleşen şiddet daha sonra kameraların olmadığı yerde devam etmiştir. Kameraların olmadığı yerde şiddet faili gardiyanlar tarafından abim tekrar darp edilmiştir. Abim şiddet görürken bazı gardiyanlar “ bel altına vurun, yüzüne vurmayın, iz kalmasın” şeklinde konuşmuşlardır. Abim uğradığı şiddet nedeniyle revire çıkmak ve darp raporu almak istemiş ancak idare tarafından buna izin verilmemiştir. Yaşanan

bu olay nedeniyle abime 3 gün hücre cezası ve 6 ay disiplin cezası verilmiştir. Abim 10 gün önce telefonla bizi aradı. Telefonda abim bana “psikolojim bozuk; burada bana baskı uyguluyorlar; intihar edeceğim. Bunun sorumlusu da cezaevi idaresidir. Yaşanan bu şiddet olayı nedeniyle abimin can güvenliğinden endişeliyiz; derneğinizden hukuki yardım talep ediyoruz.”

16.09.2021 tarihinde Diyarbakır 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan Ü.Ö. derneğimize mektup yoluyla yaptığı başvurusunda özetle şu beyanlarda bulunmuştur; *“1 Nolu Y.G.C.İ.K’na yaklaşık 1 aydır sevk oldum. Sevk olduğum günden bugüne birçok sorunla karşı karşıya kaldım. Bu sorunlardan birisi 15 günlük süreli açlık grevine girdim. Bu sürede üç kişilik odalarda kalıyordum. Açlık grevine girdiğim için bu odadan çıkartılıp tekli odaya alındım. Refakat edecek kimse bulunmuyor. Daha önce böyle bir uygulama yoktu. Gerekli itirazları yaptım. Kurumunuzun da bu durumları raporlarına yansıtmasını istiyorum.”*

05.10.2021 tarihinde Derneğimize ulaşan mektupta mahpus İ.Ç. şu hususları bildirilmiştir: *“Diyarbakır D tipi Ceza İnfaz Kurumunda yaşanan insan haklarına aykırı uygulamaların tespiti ve çözümüne yönelik girişimlerde bulunulması maksadıyla oluşturulacak heyetin tarafımla görüşme gerçekleştirmesini arz ve talep ederim.”*

20.10.2021 tarihinde Derneğimize ulaşan mektupta mahpus N.A. şu hususları bildirilmiştir: *“Diyarbakır D tipi Ceza İnfaz Kurumunda yaşanan insan haklarına aykırı uygulamaların tespiti ve çözümüne yönelik girişimlerde bulunulması maksadıyla oluşturulacak heyetin tarafımla görüşme gerçekleştirmesini arz ve talep ederim.”*

HEYETİN FAALİYETLERİ VE MAHPUSLARIN BEYANLARI

Heyetimiz 27-28 Ekim 2021 tarihlerinde Diyarbakır ve Elazığ Kampus Hapishanelerinde bulunan mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirmiştir.

Diyarbakır 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Heyetimiz, Diyarbakır 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahpuslarla yapılan görüşmelerde, heyetimiz tarafından sorulan söz konusu iddialara ilişkin şu beyanlarda bulunmuşlardır;

- 1) Bu hapishanede bulunan mahpusların aktarımlarına göre; 18 aydan fazla bir süredir devam eden pandemi koşulları nedeniyle hapishane idaresi tarafından hiçbir sosyal faaliyetin yapılmasına izin verilmediği, diğer mahpuslar ile ortak alana ve hobi etkinliklerine de katılamadıklarını belirtilmiştir. Mahpuslara ayda 1 gün; 45 dakika şeklinde spor yapma hakkı tanındığını, bu hakkın sadece birlikte kaldıkları 2 veya 3 mahpus ile birlikte gerçekleştirildiği söylenmiştir.
- 2) Mahpuslar pandemi başlangıç tarihi olan 2020 yılı mart ayından bu yana aileleri ile açık görüş yapamadıklarını, yönetmelik ile 1,5 saate kadar çıkarılabileceği belirtilen kapalı görüş haklarının halen 45 dakika olarak uygulandığını ve yine yönetmelikle

mahpusların aileleri ile görüntülü konuşma yapabilmelerine olanak tanıyan düzenlemenin Adalet Bakanlığı tarafından gerekli yazışmaları yapmadığı gerekçesiyle uygulamaya başlanmadığını belirtmişleridir.

- 3) Mahpuslar çok sık bir şekilde koğuş aramalarına tabi tutulduklarını, aramalar sırasında kişisel eşyalarına el konulduğunu belirtmişlerdir. Yine mahpuslar, herhangi haklı bir sebep ortada yok iken ailelerinin bulunduğu illerden çok uzak şehirlere sevklerinin gerçekleştirildiğini, sevk sırasında kişisel eşyaları ve ilaçlarının bile yanlarına alınmasına müsaade edilmediğini aktarmışlardır.
- 4) Koşullu salıverilme şartlarını taşıyan mahpusların idari gözlem kurulunun gerekçesiz ve soyut kararı ile infazlarının 6 ay süre ile uzatıldığı hatta bir mahpusun 2. Kez bu uygulamaya tabi tutulduğu tarafımıza iletilmiştir.
- 5) Mahpuslar son olarak uzun yıllardır devam eden kitap, gazete ve dergi sınırlamalarının devam ettiğini, hapisane tarafından dağıtılan yemeklerin yetersiz ve besin değerinin düşük olduğunu, kantin fiyatlarının çok yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Heyetimiz, Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahpuslarla yapılan görüşmelerde, heyetimiz tarafından sorulan söz konusu iddialara ilişkin şu beyanlarda bulunmuşlardır;

- 1) Mahpusların aktarımlarına göre; pandemi koşullarının bahane edilerek ortak alana çıkartma, sosyal ve kültürel etkinliklerden yararlandırılmadıkları tarafımıza aktarılmıştır.
- 2) Mahpuslar, yakın zamana kadar tıraş ve saç kesiminin yapıldığını ancak pandemi gerekçe gösterilerek berberin mahpusları tıraş etmesi ve saç kesiminin tekrar idare tarafından yasaklandığını belirtmişlerdir. Mahpuslar, tıraş ve saç kesimi için daha önce kendilerine makas verildiğini ancak yeni uygulama ile sadece tıraş makinesinin kendilerini verildiğini söylemişlerdir.
- 3) Mahpuslar, farklı gruplardan kişilerin aynı koridorda yan yana odalarda barındırıldığını belirtmişlerdir.
- 4) Mahpuslar, gönderdikleri mektupların muhataba ulaşıp ulaşılmadığı konusunda kendilerine idare tarafından herhangi bir bilgi verilmediğini söylemişlerdir. Ayrıca mahpuslar, kurumlara yaptıkları yazışmalara idarenin ya hiç cevap vermediğini ya da çok geç cevap verdiğinden bahsetmişlerdir.
- 5) Mahpuslar, gönderdikleri mektupların içeriklerinde başka mahpusların durumuna ilişkin bilgileri (isim v.b) geçirdiklerinde; bu mektupların Adalet Bakanlığı genelgesi gerekçe gösterilerek gönderilmediğini belirtmişlerdir.
- 6) Mahpuslar, telefon görüşmelerinin genelge gerekçesiyle kayıt altına alındığını söylemişlerdir.

- 7) Mahpuslar, acil durumlarda hastaneye sevk işlemlerinin gerçekleştirildiğini ancak diğer halleder hastane sevklerinin çok gecikmeli olarak gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir.
- 8) Mahpuslar, kantinden alınan malzemelerinin kalitesiz olduğunu aktarmışlardır. Mahpuslar örnek olarak; aldıkları kalemlerin boş olduğunu, yazı yazmaya elverişli olmadığını söylemişlerdir.
- 9) Mahpuslar, her gün öğleden sonra 3-4 saat sıcak su verildiğini; 24 saat sürekli su verilmediğini belirtmişlerdir.
- 10) Mahpuslar kapalı görüşlerin halen 45 dakika ile sınırlandırıldığını; genelge ile 1.5 saate kadar kapalı görüş yapılabilir düzenlemesinin idarenin inisiyatifıyla sınırlandırıldığını aktarmışlardır.
- 11) Mahpuslar dışarda basımı olan bazı gazete ve derginin kendilerine verilmediğini; sadece idarenin öngördüğü gazete ve dergilerin kendilerine verildiğini belirtmişlerdir.
- 12) Mahpuslar, emanet eşya biriminden eşyalarını talep ettiklerinde ya hiç verilmediğini ya da çok geç verildiğini belirtmişlerdir.
- 13) Mahpuslar, görüşe gelen ziyaretçilerine X Ray cihazının çok hassas bir şekilde uygulandığını; görüş sırasında ailelerin bir başka mahpusa selam vermesinin dahi engellendiğini aktarmışlardır.

Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Heyetimiz, Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahpuslarla yapılan görüşmelerde, heyetimiz tarafından sorulan söz konusu iddialara ilişkin şu beyanlarda bulunmuşlardır;

- 1) Bu hapisanede bulunan mahpusların aktarımlarına göre; haftada 1 kez mektupların iletildiği kitapların 2 ayda 1 verildiği Kürtçe yayınlara izin verilmediği belirtilmiştir. Mahpuslar, Telefon görüş hakkında yapılan ilk aramada; aranan kişinin telefonu açmaması durumunda arama hakkının sona erdiği ve bir daha arama hakkının kendilerine verilmediğini belirtmişlerdir. Mahpuslar, görüş günlerinde mahpusların diğer mahpus aileleri ve diğer mahpuslarla selamlaşmalarına bile izin verilmediğini söylemişlerdir.
- 2) Mahpuslar, Cumhuriyet Başsavcılığına yazdıkları suç duyurularının idare tarafından okunduğunu; hapisanede meydana gelen bir sorunun suç duyurusunda geçmesi durumunda haklarında disiplin soruşturması ile disiplin cezası verildiğini belirtmiştir.

- 3) Mahpuslar, İdarece 29 Ekim tarihinin resmi tatil olması sebebiyle kendilerine; karantina koğuşundaki mahpusların kantin ihtiyaçlarını 2 haftalık karşılansının gerektiğini aktarıldığını belirtmişlerdir. Bu uygulama nedeniyle koğuşlarda dolap olmadığından alınan besinlerin bozulduğunu söylemişlerdir. Mahpuslar, idare tarafından herhangi takviye gıda ve vitamin desteğinin kendilerine sunulmadığını; yalnızca haftada 1 elma ya da portakal verildiğini söylemişlerdir. Mahpuslar, her yemeğin içinde patates olduğunu, sağlık sorunları sebebiyle diyet yemeği alması gerekenlerin ihtiyaçlarının karşılanmadığını; ayrıca vejetaryen olan mahpuslara ise yalnızca hapishanede dağıtılan yemeklerin etsiz olanının verildiğini aktarmışlardır.
- 4) Mahpuslar, idare ile herhangi bir sorunun çözümüne dair görüşme sağlayamadıklarını; yapılan rutin koğuş aramalarının baskın gibi geçtiğini belirtmişlerdir.
- 5) Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde, bir koğuşta 9 mahpusun karantinada olduğu bilgisi tarafımıza aktarılmıştır. Ayrıca mahpuslar, farklı gruplardan kişilerle yan yana odalarda kaldıklarını belirtmişlerdir.
- 6) Mahpuslar, 65 yaşında Z.T. adında hükümlü bir kadın mahpusun kolon kanseri ve şeker hastalığının olduğunu tarafımıza aktarmışlardır. Mahpusun, sürekli kemoterapi gördüğü; yaşamını tek başına idame ettiremediği belirtilmiştir. Mahpuslar, yan yana kaldıkları farklı gruplardan mahpusların odalarından sürekli yüksek sesin geldiğini bu nedenle özellikle hasta mahpusların ve karantina koğuşunda kalanların bu yüksek sestem uyuyamadıklarını aktarmışlardır.
- 7) Mahpuslar, E.A. adında 51 yaşında bir mahpusun Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları hastanesinde 6 kez tedavi gördüğünü ve yüksek sestem dolayı uyuyamadığını aktarmışlardır.

Diyarbakır Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Heyetimiz, Diyarbakır Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahpuslarla yapılan görüşmelerde, heyetimiz tarafından sorulan söz konusu iddialara ilişkin şu beyanlarda bulunmuşlardır; *“Yapılan görüşmeler neticesinde İdare ile görüşmelerin sağlanabildiği hijyen koşullarına dikkat edildiği, gıda besin desteğinin sağlandığı kitap dergi gazeteye ulaşım sıkıntısı çekilmediği, kantin fiyatlarının diğer hapishanelere göre daha uygun olduğu, taleplerinin karşılandığı hapishane idaresi ile iletişim kanallarının açık olduğu belirtilmiştir. Ancak ortak alana çıkma açık görüş hobi vb. sosyal kültürel etkinlik haklarının hala kısıtlı*

olduğu ancak idarenin bu hususlarda düzenleme yapacağını kendilerine iletildiği belirtilmiştir.”

Derneğimize başvuruda bulunan ve hapisane koşullarından şikâyetçi olan F.Y. ile görüşme sağlanamamış; mahpusun 18 yaşını doldurması sebebiyle başka bir hapishaneye sevk edildiği bilgisi tarafımıza aktarılmıştır.

Diyarbakır 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Heyetimiz, Diyarbakır 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan A.Ö. ile görüşme gerçekleştirmiştir. A.Ö.’nün içinde bulunduğu hapisane koşulları ile ilgili kardeşi O.Ö.’nün de derneğimize başvurusu bulunmaktadır. A.Ö. adlı mahpus heyetimize özetle şu beyanlarda bulunmuştur;

Mahpus, daha önce dayısı ile Diyarbakır 1 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kaldığını ve dayısının koğuş değişikliğine itiraz etmesi sebebiyle infaz koruma memurlarının baskısının başladığını aktarmıştır. Mahpus, kantinden aldığı komodinin ile ilgili infaz koruma memurları ile tartışma yaşandığını ayrıca neden koğuştaki iki tane pervanenin olduğunun infaz koruma memurları tarafından kendisine sorulduğunu belirtmiştir. Mahpus, yaklaşık 3 ay kadar önce E. isimli uzun boylu bir gardiyan tarafından kameraların önünde darp edildiğini; sırtına ve kalçasına atılan tekmeler nedeniyle halen oturmakta zorlandığını söylemiştir. Mahpus, bu darp olayıyla ilgili annesi tarafından savcılığa suç duyurusunda bulunulduğunu ancak herhangi bir işlem yapılmadığını belirtmiştir. Bu olayın akabinde, mahpus; geçici 2 denilen bir odaya götürüldüğünü yüz bölgesi hariç bütün vücuduna yönelik fiziksel şiddet uygulandığını söylemiştir. Mahpus bu darp olayında U. isimli gardiyan haricinde birçok gardiyanın kendisine şiddet uyguladığını ve hücre denilen tek kişilik odada uzun bir süre tutulduğunu belirtmiştir. Mahpus, bu yaşananlardan dolayı hastaneye gitmek istediğini ancak götürülmediğini aktarmıştır. Mahpus, şu an hâlihazırda sürekli gardiyanlar tarafından uygulanan psikolojik bir baskı olduğunu; infaz koruma memurlarını şikâyet ettiği için sürekli olarak kötü muameleye maruz kaldığını belirtmiştir. Mahpus, örnek olarak, infaz koruma memurlarının kendisine “ elini arkana bırakma, montunun önünü kapat” gibi sürekli tacize maruz bırakıldığını ifade etmiştir. Mahpus, hapishanede imam ve psikolog gibi yetkililerle görüştüğünü ancak imamın kendisine “sana dokunan olmamış, bu eziyet değil” dediğini, psikoloğun ise “sen tehdit etmeseydin bunlar olmaz” dediğini tarafımıza aktarmıştır. Mahpus, 10 kişilik koğuştaki 23 kişi kaldıklarını ve koğuştan çıkartılmadığını söylemiştir. Mahpus, kendisine uygulanan şiddete ilişkin bütün kamera kayıtlarını talep etmiş olmasına rağmen herhangi bir işlem yapılmadığını ve muhatap bile bulamadığından şikâyet etmiştir. Mahpus, özellikle E. adındaki gardiyan tarafından kamerasız bir odaya götürülüp saatlerce dövüldüğünü söylemiştir. Mahpus, yaşadıklarının özellikle basın ile paylaşılmasını talep etmiştir. Mahpus, telefon görüşünde annesine telefonda darp edildiğini anlatırken gardiyanlardan birinin arkadan bağırarak “bende vurdum” dediğini aktarmıştır. Mahpus, annesinin bunu duyması üzerine “Allah belasını versin” dediğini bu nedenle kendisine 5 günlük hücre cezası annesine de üç aylık görüş yasağı verildiğini ifade etmiştir.

Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Heyetimiz, Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahpuslarla yapılan görüşmelerde, heyetimiz tarafından sorulan söz konusu iddialara ilişkin şu beyanlarda bulunmuşlardır;

- 1) Bu hapisshanede bulunan mahpusların aktarımlarına göre; revire geç çıkartıldıklarını, hastaneye kelepçeli bir şekilde götürüldüklerini aktarmışlardır.
- 2) Mahpuslar, idare tarafından gerçekleştirilen koğuş aramalarında odalarının dağıtıldığını, kitaplara keyfi bir şekilde el koyulduğunu ve aramayı gerçekleştiren bazı infaz koruma memurlarının kaba davranışlarla tahrik edici söylemlerde bulduklarını söylemişlerdir.
- 3) Mahpuslar, aileleri tarafından gönderilen kıyafetlere keyfi bir şekilde el konulduğunu ve kitapların tek tek kendilerine verildiğini; aynı anda iki kitabın verilmediğini belirtmişlerdir.
- 4) Mahpuslar, sevk taleplerinin keyfi bir şekilde engellendiğini belirtmişlerdir. Mahpuslar, ailelerinin bulunduğu veya yakın hapisshanelere gitmek istediklerini ancak bu taleplerinin yerine getirilmediğini aktarmışlardır.
- 5) Mahpuslar, kantinde satılan ürünlerin çok pahalı olduğunu ve hijyen malzemelerinin çok az verildiğini belirtmişlerdir. Mahpuslar, hapisshanede çıkan yemeklerin besin değerinin çok düşük olduğunu ve yemeklerden bazen “kıl” v.b şeylerin çıktığını aktarmışlardır. Ayrıca mahpuslar, bir kişilik çıkan yemeğin üç mahpusa verildiğini söylemişlerdir.
- 6) Mahpuslar, pandemi kısıtlamalarının devam ettiğini; pandemiden önce diğer odalarda kalan mahpuslarla beraber spora çıkartıldıklarını ancak şu anda yalnız spora çıkartıldıklarını belirtmişlerdir.
- 7) Mahpuslar, açık görüşün hala pandemi gerekçesiyle gerçekleştirilmediğini söylemişlerdir. Mahpuslar, görüşe gelen yakınları ile ancak 15-20 dakikalık kapalı görüş gerçekleştirebildiklerini belirtmişlerdir. Mahpuslar, hapisshanede atölye v.b etkinliklerin pandemi gerekçesiyle yasaklandığını aktarmışlardır.
- 8) Mahpuslar, Yeni Yaşam ve Azadiya Welat gibi gazetelerin kendilerine verilmediğini belirtmişlerdir.
- 9) Mahpuslar, gönderilen Kürtçe içerikli mektupların idarece kendilerine verilmediğini aktarmışlardır.

Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Heyetimiz, Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahpuslarla yapılan görüşmelerde, heyetimiz tarafından sorulan söz konusu iddialara ilişkin şu beyanlarda bulunmuşlardır;

- 1) Bu hapisanede bulunan mahpusların aktarımlarına göre; 7-8 mahpusun infazının uzatıldığı (yakıldığı) tarafımıza aktarılmıştır. Mahpuslar, idari ve gözlem kurulu raporları birçok kişinin infazlarının 6 ay kadar bir süre uzatıldığını ifade etmişlerdir. Mahpuslar, bir mahpusun hapis cezasının 1 yılın altına düşmesine rağmen açık cezaevi hakkından disiplin cezası vb. gerekçelerle faydalandırılmadığını söylemişlerdir.
- 2) Mahpuslar, hastane sevklerinde “*ağız içi arama*” dayatması ile karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir. Mahpuslar, bu uygulamayı kabul etmediklerinde tedavilerinin gerçekleştirilmediğini aktarmışlardır. Mahpuslar, ayrıca hastane sevkleri dönüşünde 15 günlük karantina uygulamasının olduğunu söylemişlerdir.
- 3) Mahpuslar, 15 gündür koğuş aramalarının sıklaştığını; haftada 2 defa koğuş araması gerçekleştiğini bu aramalarda infaz koruma memurlarının hakaret ve rencide edici davranışlarda bulunduğunu belirtmişlerdir. Mahpuslar, aramalarda pandemi koşullarına uygun davranılmadığını ifade etmişlerdir.
- 4) Mahpuslar, temizlik malzemelerinin sınırlı olarak kendilerine verildiğini; örneğin 3 mahpusa 1 çek pas verildiğini söylemişlerdir.
- 5) Mahpuslar, oda değişimi taleplerinde ve sevk sırasında hakaretlere maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.
- 6) Mahpuslar, kendilerine 7 adet kitap verildiğini aktarmışlardır. Mahpuslar, bandrollü kitapların ise “alıntı” var denilerek kendilerine verildiğini söylemişlerdir.
- 7) Mahpuslar, yerel gazetelerin kendilerine verilmediğini; BirGün, Cumhuriyet ve Karar gibi gazetelerin ise 2 gün geç verildiğini belirtmişlerdir. Mahpuslar, dergilerin kendilerine verilmediğini; idare tarafından “istediğimiz dergiye abone olun” şeklinde baskı yapıldığını aktarmışlardır.
- 8) Mahpuslar, pandemi süresince sadece 1 defa kendilerine hijyen malzemeleri verildiğini; kantinden talep ettiklerinde ise yok denildiğini belirtmişlerdir. Mahpuslar, kantinde olan hijyen malzemelerinin çok pahalı olduğunu; kendilerinin döner sermayeden yararlandırılmadığını söylemişlerdir.
- 9) Mahpuslar, farklı gruplardan kişilerin yan yana odalarda barındırıldığını; oda değişikliği ve sevk taleplerinin karşılanmadığını belirtmişlerdir.

- 10) Mahpuslar, pandemi gerekçesiyle ortak alana çıkma, hobi ve kültürel sosyal diğer etkinliklerinin hala yasak olduğunu aktarmışlardır. Ayrıca mahpuslar görüş süresinin hala 45 dakika ile sınırlandırıldığını belirtmişlerdir.
- 11) Mahpuslar, özellikle kurumlara gönderdikleri mektupların ulaşmadığını aktarmışlardır. Ayrıca mahpuslar, bazı gazete yazarlarına gönderdikleri mektupların gönderilmediğini de belirtmişlerdir. Görüşülen C.G. adındaki mahpus; 3 defa bu hapisanede fiziki şiddete maruz bırakıldığını, ayrıca 92 gün kadar hücre cezası aldığını belirtmiştir. Ayrıca C.G. adındaki mahpus, kendisiyle ilgili tutulan tutanakta *“iflah olmaz”* gibi ifadelerin geçtiğini söylemiştir. Mahpus, bir şeyi talep ettiklerinde hücre cezası ile tehdit edildiğini aktarmıştır.

Elazığ Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Heyetimiz, Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahpuslarla yapılan görüşmelerde, heyetimiz tarafından sorulan söz konusu iddialara ilişkin şu beyanlarda bulunmuşlardır;

- 1) Bu hapisanede bulunan mahpuslar; dört mahpusun mahrem alanı gören kamerayı kırdıkları gerekçesiyle disiplin cezaları aldığını ve infazlarının da uzatıldığını (yakıldığını) aktarmışlardır.
- 2) Mahpuslar, sağlık sorunu bulunan mahpusların pandemi nedeniyle hastane dönüşü 15 gün süren karantina nedeniyle hastaneye gitmekten çekindiklerini belirtmişlerdir. Mahpuslar, hastane sevkleri sırasında ve muayene sırasında kelepçeli tedavinin dayatıldığını; bunun kabul edilmemesi durumunda tedavilerinin gerçekleştirilmediğini söylemişlerdir.
- 3) Mahpuslar, son zamanlarda haftada en az iki defa olmak üzere koğuş aramalarının yapıldığını belirtmişlerdir.
- 4) Mahpuslar, Bavul ve Ot dergisi gibi dergilerin bayide bulunmadığı gerekçesi ile kendilerine verilmediğini ve kitap sınırlamasının devam ettiğini aktarmışlardır.
- 5) Mahpuslar, kantinde satılan ürünlerin fiyatlarının çok pahalı olduğunu; hijyen malzemeleri, el sabunu bulaşık deterjanı kadın pedinin kendilerine verilmediğini belirtmişlerdir.
- 6) Mahpuslar, yemeklerin besin değerinin düşük olduğunu ve yemeklerin yenilmeyecek durumda olduğunu söylemişlerdir. Mahpuslar, soğuk gelen yemeklerin ısıtılmasına izin verilmediğini belirtmişlerdir.

- 7) Mahpuslar, renkli kalemlerin, kâğıtların ve zarfların kantinde bulunmadığı gerekçesiyle kendilerine verilmediğini ifade etmişlerdir.
- 8) Mahpuslar, Diyarbakır'a sevk taleplerinin; yer olmadığı gerekçesiyle reddedildiğini belirtmişlerdir.
- 9) Mahpuslar, spor dışında etkinliklere izin verilmediğini aktarmışlardır.
- 10) Mahpuslar, görüşlerin halen 45 dakika sürdüğünü; 1.5 saat görüş hakkının uygulanmadığını söylemişlerdir.
- 11) Mahpuslar, resmi kurumlara yazılan dilekçelere cevap verilmediğini belirtmişlerdir.
- 12) Mahpuslar, yurt içi ve yurt dışı mektup ve fax ücretlerine %200 den fazla zam geldiğini; bir mektubun 30 kuruş ücret alınarak gönderildiğini söylemişlerdir.

TESPİTLER

Heyetimiz tarafından Diyarbakır ve Elazığ Kampüs Hapishanelerinde yapılan görüşmeler neticesinde şu tespitlerde bulunulmuştur;

- 1) COVID-19 salgını gerekçesiyle hapishanelerde sosyal ve kültürel etkinliklere izin verilmediği ya da sınırlı bir şekilde mahpuslara bu hakkın tanındığı tespit edilmiştir.
- 2) Ziyaret edilen bazı hapishanelerde mahpusların işkence veya kötü muamele iddialarının inandırıcı ve detaylı bir şekilde tarafımıza aktarılması nedeniyle; işkence veya kötü muamele uygulamalarının hapishanelerde devam ettiği kanaatine ulaşılmıştır.
- 3) Mahpusların sevk ve oda değişikliği taleplerinin gerekçesiz veya hukuka aykırı gerekçelerle reddedildiği daha önce de tarafımıza iletilen sorunlardan olup; bu sorunun halen devam ettiği gözlemlenmiştir.
- 4) Hapishanelerde Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan genelge gerekçesiyle mahpusların aileleri veya yakınlarıyla yaptıkları telefon görüşmelerinin kayıt altına alındığı tespit edilmiştir.
- 5) İdari Gözlem ve Sınıflandırma Merkezi tarafından mahpusların "iyi halli" olup olmadıkları yönünde hazırlanan raporların çoğu zaman hukuki dayanaktan yoksun; soyut gerekçelere dayandığı tespit edilmiştir. Bu nedenle birçok mahpusun infazının belli bir kısmını hapishanede geçirdikten

sonra denetimli serbestlik hakkından yararlanması gerekirken; infazlarının uzatıldığı (yakıldığı) tespit edilmiştir.

- 6) Mahpuslar hastane sevkleri ve muayene sırasında “çift kelepçe” ve “ağız içi arama” uygulamasıyla karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir. Daha önce de birçok mahpusun veya yakınlarının başvurusunda bu uygulamaların gerçekleştiği tarafımıza aktarılmıştı. Söz konusu çift kelepçe uygulaması ile ağız içi arama işleminin kötü muamele yasağının ihlali olduğu daha önceki tespitlerimizde de yer almaktaydı. Bu uygulamanın devam ettiği tespit edilmiştir.
- 7) Kürtçe yayınlanan gazete ve dergilerin hapisane idaresi tarafından mahpuslara verilmediği tarafımıza aktarılan sorunlardandır. Ayrıca mahpuslar, bazı dergi ve gazetelerin kendilerine keyfi bir şekilde verilmediğini ifade etmişlerdir. Daha önce de hapisanelerde buna benzer uygulamalar olduğu tarafımızca tespit edilmiştir.
- 8) Mahpuslar, kurumlara veya kişilere gönderdikleri mektupların muhataba ulaşip ulaşmadığı ile ilgili idarece bilgilendirilmediklerini; mektup içeriğinde diğer mahpuslarla ilgili isimlerin veya sorunların yer alması durumunda Adalet Bakanlığı tarafından hapisanelere gönderilen genelge gerekçe gösterilerek mektuplarının gönderilmediğini aktarmışlardır. Ayrıca mahpuslar, mektup ve fax ücretlerinde zam yapıldığını söylemişlerdir. Bu uygulamalarla mahpusların haberleşme hakkını ihlal edildiği tarafımızca gözlemlenmiştir.
- 9) Mahpuslar, kapalı görüşlerde X Ray cihazından geçen görüşmecilerinin birçok zorlukla karşılaştığını; X Ray cihazının çok hassas olarak ayarlandığını, böyle durumlarda aile görüşlerinin aksatıldığını belirtmişlerdir. Bu durumun çoğu zaman kötü muamele yasağını ihlal ettiğini ve mahpusların görüşmecileri ile geçireceği süreyi kısalttığı heyetimizce tespit edilmiştir.
- 10) Mahpuslar, koğuş aramaları sırasında infaz koruma memurlarının pandemi tedbirlerine uygun davranmadığını ve çoğu zaman hakaret v.b hukuka aykırı fiillere maruz bırakıldıklarını söylemişlerdir. Daha önce de birçok defa bu yönlü şikâyetler tarafımıza iletilmiştir. Bu sorunun sağlık hakkının ve kötü muamele yasağının ihlali olduğu tespit edilmiştir.
- 11) Mahpuslar, tıraş ve saç kesimi ile ilgilenen berberlerin çalışmasının pandemi gerekçesiyle idarece yasaklandığını ve makas gibi gereçlerin kendilerine verilmediğini belirtmişlerdir. Bu durum pandemi koşullarında sağlık hakkının ihlali niteliğindedir.
- 12) Mahpuslar, kapalı görüş süresinin halen 45 dakika olarak uygulandığını belirtmişlerdir. Daha önce yönetmelik ile kapalı görüş süresinin 1,5 saate

kadar uzatılabileceği belirtilmiş olmasına rağmen hapishane idareleri takdir yetkilerini mahpusların aleyhine olacak şekilde kullandığı tespit edilmiştir.

- 13) Mahpuslar, kantinden aldıkları ürünlerin kalitesiz ve pahalı olduğunu aktarmışlardır. Bu husus daha önce de birçok raporumuzda belirttiğimiz sorunlardandır. Aktarılan sorunların devam ettiği tespit edilmiştir.
- 14) Mahpuslar farklı yargılamalardan hapisanede tutulan kişilerin yan yana odalarda tutulduğunu aktarmışlardır. Bu durumun mahpuslar açısından güvenli olmayan bir hapishane ortamı yarattığı tespit edilmiştir.
- 15) Kadın mahpuslar idarece sağlanması gereken özel ihtiyaçlarından olan “pedlerin” kendilerine ücretsiz olarak verilmediğini; kantinde ise ped fiyatlarının piyasa değerinin çok üstünde olduğunu belirtmişlerdir. Daha önce de raporlarımızda bu soruna yer vermiştik. Sorunun halen devam ettiği heyetimizce tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

Gerek uzun yıllardan bu yana mahpuslar ve yakınları tarafından derneğimize yapılan başvurular gerekse heyetimizin son olarak Diyarbakır ve Elazığ Kampus Hapishanelerine yapmış olduğu ziyaret sonucunda yapılan ortaya çıkan ihlallerin giderilmesi için önerilerimiz;

- 1) Türkiye’deki infaz rejimi mevzuatının ve politikasının uluslararası insan hakları hukukuna ve özel olarak da mahpus haklarına uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Özellikle, Mahpusların hapisanede geçirmiş oldukları süre içindeki davranışlarının, idari gözlem kurulları tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda verilen kararlarla tahliye edilmelerine engel oluşturması kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlalini oluşturmaktadır. Anayasanın 10. Maddesi ile güvence altına alınan eşitlik ilkesi ve AİHS’in 14. Maddesinde belirtilen ayrımcılık yasağı kuralına uygun yasal düzenlemeler yapılarak infaz sistemi, açık cezaevine geçiş koşulları ve denetimli serbestlikten faydalanma koşullarının tüm mahpusları için eşit hale getirilmesi gerekmektedir.
- 2) Mahpusların işkence veya kötü muameleye maruz bırakıldıklarını detaylı bir şekilde iddia etmeleri karşısında; derhal etkin soruşturma işlemlerinin başlatılması ile hapisanelerde tutulan mahpuslara insan onuruna yaraşır bir muamele gösterilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda “İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Sözleşmesi Seçmeli Protokolüne” uygun şekilde “bağımsız” ulusal denetim mekanizmalarının oluşturulması için hükümeti derhal gerekli çalışmaları başlatmaya davet ediyoruz. Bazı hapisanelerde sürekli hale geldiği mahpuslar tarafından aktarılan işkence veya kötü muamele uygulamalarına karşı; Adalet Bakanlığı’nı ve TBMM İnsan Hakları

İnceleme Komisyonu'nu bu hapisanelerde inceleme yapmaya davet ediyoruz.

- 3) Mahpusların sağlığa erişim haklarının sağlanması, koruyucu sağlık hizmetlerine önem verilmesi, hastalığı olanların tedavi olanaklarından yararlanmaları için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Mahpuslara hastane sevkleri ve muayene sırasında uygulanan “çift kelepçe” ve “ağız içi arama” uygulamasından derhal vazgeçilmelidir. Özellikle hasta mahpusların tedavilerinin ivedi bir şekilde gerçekleştirilmesini ve hastalıklarından dolayı hapisanede yaşamını idame ettiremeyen ağır hasta mahpuslar başta olmak üzere bütün hasta mahpusların tahliyesi önündeki yasal ve diğer engellerin kaldırılması gerekmektedir.
- 4) Mahpuslara uygulanan tecrit ve izolasyonun derhal kaldırılması ve insani yaşam şartlarının oluşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda Pandemi gerekçesiyle mahpusların sosyal ve kültürel ile diğer etkinlikleri hakkında verilen kısıtlama kararlarının kaldırılması gerekmektedir.
- 5) Mahpusların haber alma ve başkalarıyla iletişim kurma hakları kapsamında gazete ve dergi gibi yayınlara ilgili idarece alınan kısıtlayıcı kararların derhal ortadan kaldırılması ile mektup ve fax gönderim ücretlerine yapılan zamların geri alınması gerekmektedir. Özellikle Kürtçe yayınlara ilgili hapisane idarelerinin ayrımcı uygulamaları mahpusların kültürel haklarının ihlali niteliğindedir. Bu ihlalin ortadan kaldırılması amacıyla yetkilileri derhal tedbir almaya davet ediyoruz. Mahpusların gönderdikleri mektupların muhataba ulaşım ulaşmaması ile ilgili bilgilendirilmemesi; bilgi edinme hakkının ihlali niteliğindedir. Bu ihlalin de ortadan kaldırılması gerekmektedir.
- 6) Mahpusların ailelerinden uzak olan hapisanelerde tutulması ile sevk taleplerinin Adalet Bakanlığınca gerekçesiz olarak reddedilmesi “Aile hayatına saygı yükümlülüğünün” ihlali niteliğindedir. Bu konuyla ilgili daha önce AİHM tarafından verilen ihlal kararları (AHİM, Avşar/Tekin-Türkiye Kararı) ile ulusal ve uluslararası mevzuatta mahpus haklarını koruyan hükümler dikkate alınarak; sevk taleplerinin bu ilkeler ve yasal mevzuat hükümlerine göre değerlendirilmesi, mahpusların ailelerinin bulunduğu veya ailelerine yakın hapisanelere sevklerinin sağlanması gerekmektedir.